

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

2 De sensu litterali proprio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt S. DEI homines. Qui sancti tantum fuerunt Spiritus sancti scribæ, & Secretarii, imo minus vt ex parte sua de se testatur propheta Dauid, vocans se calamum scribæ. Lingua mea inquit, calamus scribæ & velociter scribaris. Psal. 44.

QVOD ad alteram partem attinet, sensum sic definitum. dico diuidi in Historicum, vel literalem, & Mysticum, vel Spiritualem. Mysticus vero diuiditur in tres alios, Allegoricum, Anagogicum, & Tropologicum vel moralem. Verum de his non agam hoc loco: nam secundum illos meditationem instituere nimis arduum foret Tyronibus & Incipientibus. Literalis rursus solet diuidi in Proprium, & Translatum Proprius item in Primarium, & secundarium, de quibus omnibus differemus in capitibus sequentibus.

De sensu litterali Proprio.

C A P. II.

SCIENDVM est, ob vocabulorum inopiam, rerumque significandarum copiam, veteres vno eodemque vocabulo res varias propriè appellasse, significatu partim primario, partim secundario.

Primaria significatio fuit, qua res vocabulo aliquo primo loco appellata est, vt v. c. verbum *Colligo*, primo vsurpatum fuit, vt significaret actum res dispersas in vnū locum congerendi. Secundaria vero est, qua res aliqua eodem vocabulo posterius appellata est, vt cum dicimus aliquem colligere alium, cum eum recipit hospitio. Vbi notandum est secundariam significationem habere affinitatem quādam cum primaria, vt liquet ex allato exemplo, qui n. peregrinum hospitio recipit, quasi vagam & dispersum in domum suam congerit.

CVM ergo Meditationem, verbi causa, instituis de illis Christi verbis apud Matth.
Matth. 23. Hospes eram, & collegistis me. mente in hunc modum ratiocinabere. Primariū significatum verbi COLLIGENDI, est res multas dispersas in vnum cogere, quo sensu apud B.
Iuan. 8. Ioannem dicitur. Colligite, quae superauerūt fragmenta, ne pereant. Et subiungitur. Collegerūt, & impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum. Vnde concludes secundario significato, Hospitio excipiēdi, hanc subiectā sententiam, vt peregrinus recipiatur in propriam domum, & non ablegetur foras, vt comedat cum famulis: & sicut omnia fragmenta, tam parua quā magna collecta sunt

sunt in cophinis, sic peregrinus suscipiatur ad propriam Domini mensam. Huic expositioni adiunges S. GREGORII Papæ exemplum, quod hodieq; imitatur sanctissimus D. N. CLEMENS VIII. quotidie. n. tot pauperes in prandio mensæ adhibet, quot annos in Pontif. exegit, postq; aquam singulorum manib. affudit, aliaq; ministeria exhibuit.

ILLUD quoque notandum, vnum eundemque scripturæ locum aliquando posse habere plures sensus Litterales, & proprios ut docet B. AUGUSTINVS libr. 12. Confession. cum ait prima verba Genesios. *In principio creauit Deus caelum & terram*: tres litterales habere sensus. vt primus sit de principio tēporis, secundus de principio operū creatorum. tertius de filio DEI, per quē Deus omnia condidit. In Apocalypsi enim se vocat Principium, dicēs. *Ego sum alpha, & omega, principium & finis*. Quoties ergo vnum litteralem sensum loci alicuius inueneris, coneris extorquere & alterum. Sic quidam Doctor conatus est facere super Quæstione à B. Virgine posita angelo, apud B. LUCAM. *Quomodo fiet istud*. Qui præter communem verborum illorum sententiam, quod B. Virgo non de facto, sed modo tantum addubitarit, excogitauit & aliã, quod

Anno
1604.
agabat
13. an-
num.
Cap. 20.

Apoc. 1.

Luc. 1.

G I nimi-

nimirum Beatiss. Virgo minime ignara Sathanam, se nonnunquam solere transfigurare in angelum lucis, voluerit expiscari, essetné Spiritus bonus, an malus? Nam cum versata esset in diuinarum litterarū lectione, probè norat satis in illis insinuari, quis futurus esset incarnationis modus, & idcirco, inquit dictus Doctōr, cogitabat illa secum, si mihi iste modum prodat in diuina scriptura indicatum, iam pro Dēi legato illum habebō.

De sensu Litterali figurato.

C A P. III.

SENSVS Litteralis figuratus est, quando voci tribuitur significatio, quæ ex prima origine illi non competit. Exempli causa, nomen LEONIS à prima sua origine usurpatum est ad denotandum animal ferox & siluestre. S. Ioannes vero in sua Apocalypsi, cū ait. *Vicit Leo de tribu Iuda.* usurpauit in significatione impropria ad denotandū Christū resuscitatum. Itaq; sensus litteralis hic non est, qui prima institutione vocis LEO significatur, sed qui metaphorica acceptione designatur, vt sensus sit. **VICIT CHRISTVS de tribu Iuda.**

Apoc. 5.

Neq; ad intelligendā sacram scripturam
parui